

G. Petiau: SúčasnÉ problémy vedeckÉho jazyka	257
Zo železničnej terminológie	265
Zo šachovej terminológie	273
Z lodárskej terminológie	276
J. Kimlítek: Z anglicko-slovenskej terminológie trieskových a vláknitých dosák	282

POZNÁMKY A DISKUSIE

A. Pásová: Ohlas na „Poznámky k anglicko-slovenskej terminológii výroby buničiny a k Základom francúzsko-slovenskej papierenskej terminológie“	284
--	-----

ZPRÁVY

K. Habovštiaková: O kultúre odborného jazyka	286
G. Tanušková: Nové vydanie Diplomatického slovníka	287

SLOVENSKÉ ODBORNÉ NÁZVOSLOVIE

časopis Ústavu slovenského jazyka
Slovenskej akadémie vied

ROČNIK IX — 1961 — ČÍSLO 9

Vydáva

Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied v Bratislave

Hlavný redaktor dr. Ján Horecký

Tajomníčka redakcie Gertrúda Tanušková

Redakčná rada: dr. Ferdinand Buffa, dr. Ján Horecký,

Viera Slivková, Gertrúda Tanušková

Redaktor časopisu Andrej Keder

Technický redaktor Vladimír Štefanovič

Redakcia: Bratislava, Klemensova 27

Vychádza mesačne raz

Rozširuje a doručuje Poštová novinová služba v Bratislave

Objednávky prijíma každý poštový úrad i doručovateľ

Ročné predplatné Kčs 24,—. Jednotlivé číslo Kčs 2,—

Rukopis zadaný v júli, vytičený v auguste 1961

Vytlačili Polygrafické závody, n. p., závod 2, Bratislava

Povolené výmerom PIO č. 120 67/54-IV/2. — K-19*11119

SÚČASNÉ PRÓBLÉMY VEDECKÉHO JAZYKA

G. Petiau

Vo vývoji modernej civilizácie hrá veda a technika základnú úlohu. Obe sa bez prestania rozrastajú a členia. Neustále sa uvádzajú nové veci, nové koncepcie, nové metódy. Nové myšlienky a nové poznatky sa šíria na kongresoch, na vedeckých zasadaniach, vydávaním kníh a odborných revui, ktoré sú hlavnými nositeľmi vedeckej dokumentácie. Šírenie vedeckých znalostí nevyhnutne vyžaduje v prvom rade vypracovať slovník spôsobilý označovať pojmy, s ktorými sa v jednotlivých vedách pracuje.

Spôsob vyjadrovania vo vedeckých prácach sa často hodnotí inak ako spôsob vyjadrovania v prácach, ktoré sa nazývajú literárnymi a ktoré tvoria základ pre všeobecné vyjadrovanie kultúrneho človeka. Toto rozlišovanie je zrejme ľubovoľné a má svoj základ v neznalosti vedeckého vyjadrovania i samotnej vedy. Má pôvod v tendencii smerujúcej k prisnej špecializácii, ktorá sa prejavuje v mnohých odvetviach vedeckého výskumu. Vedecké znalosti všeobecného charakteru nemajú vyhranený úžitok pre tvorivú prácu týkajúcu sa presne vymedzenej témy, ak ide o tzv. vývojový výskum (de développement) na rozdiel od základného výskumu. Znalosti teda narážajú na priehradu, ktorá ich vyhradzuje úzkej skupine zasvätencov. Títo vedia, o čo ide, a spôsob vyjadrovania je u nich málo dôležitý. Také rozhraničovanie a ohraničovanie vedenia vedie veľmi rýchlo k zrúteniu jednotnosti vo vyjadrovaní. V ktorejkoľvek vedeckej revue, v ktorej sú vedľa seba odlačené články týkajúce sa rôznych vedných odvetví, vidíme, že v jednotlivých článkoch sa používajú výrazy úplne odlišné. Text týkajúci sa modernej matematiky nie je pochopiteľný ani zrozumiteľný nielen pre biológa, ale ani pre fyzika či chemika, ktorý do hĺbky študoval príbuzné vedné odvetvie. Týmto pri čítaní nechýbajú znalosti alebo schopnosť porozumieť, ale spôsob vyjadrovania a formalizmus. Treba prirodzene rozlišovať medzi chápaním metódy alebo výsledkov a možnosťou ich použitia. Toto rozlišovanie je veľmi dobre známe pri

vyučbe, pokiaľ ide o teoretické znalosti na jednej strane a efektívnu praktickú znalosť na druhej strane.

Ak sledujeme základné prvky vedeckého vyjadrovania, zisťujeme, že sa tým rozumie rad termínov a zvrátov. Na jednej strane sa stretávame s terminológiou, ktorá je tvorená výlučne zo slov cudzích bežnému jazyku. Tieto špeciálne termíny sa často tvoria z gréckych alebo latinských kmeňov, alebo sú prevzaté z cudzích jazykov. Na druhej strane je rad termínov, ktoré boli prevzaté z bežného slovníka, avšak v špeciálnom význame, ktorý často býva v jednej vednej oblasti iný než v druhej. Okrem toho vedecký jazyk má v každom odbore podobu skrátených či zhustených výrazov, čo umožňuje vynechávať opisy, resp. pomocné myšlienky. To je špeciálny slovník pre zhustené myšlienky, ktorý čítanie niektorých vedeckých textov robí nezrozumiteľným alebo ich skresľuje. Takto sa napr. niektoré predmety označujú tými istými kvalifikačnými adjektívami, ktoré ich charakterizujú. Hodnota vedeckého slovníka sa meria podľa presnosti a touto svojou vlastnosťou sa často odlišuje od technického jazyka. Hranica medzi oboma jazykmi býva nepresná, pretože často vedec a technik býva jednou a tou istou osobou. Predsa však sú sledované problémy rozdielne a pri výklade o získaných výsledkoch nebude možno používať tie isté termíny. Technika smeruje k zavádzaniu terminológie komplexnejšej, menej ustálenej a nebude váhať použiť výrazy viac či menej skomolené, ktoré však budú zrozumiteľné obmedzenému kruhu špecialistov. Tak napr. technik nebude váhať označiť určitý výrobok platnou obchodnou značkou, pokiaľ sa bude výrobok uvádzať na trh v rovnakom zložení, kým vedecký pracovník dá prednosť chemickému označeniu, ktoré je často zložité, ale lepšie charakterizuje použitý produkt. Okrem toho technický jazyk bude vyhľadávať vedecké vyjadrenie a stotožní sa s ním, keď bude treba odstrániť dvojitýmysel, napr. v texte patentového spisu, ak sa opisuje charakter zariadenia, výrobného postupu alebo zloženie produktu.

Vedecký jazyk sa vyvíja veľmi rýchlo a v každom odbore inak. Komplexné terminológie sa niekedy tvoria celé roky. Tak je to napr. v jadrovej fyzike, kde sa vytvoril veľmi špeciálny slovník, ktorý sa dopĺňa každým dňom. Tento vývoj však nie je vždy viazaný na pokrok v realizácii vedeckých poznatkov, ale často vyjadruje kolektívne úsilie o syntézu a renováciu. Poznáme napr. revolúciu, ku ktorej dala podnet v odbore matematiky skupina bývalých žiakov École

normale supérieure pod pseudonymom Bourbaki. Táto skupina, ktorá úplne odmietla doterajší spôsob vyjadrovania a výkladov, prakticky prepracovala do novej jednotnej a spresnenej terminológie všetky súčasné matematické vedomosti. Matematickí s pôvodným vzdelaním pred rokom 1930, pokiaľ do tej doby nasledoval vývoj matematiky, nemožno rozumieť článkom z odboru matematiky bez toho, že by sa neustále neďal do „slovníka“, ktorý sa tvoril v publikáciách uverejňovaných pod menom Bourbaki. O potrebe pretvorenia matematického jazyka sa hodne diskutovalo. Ospravedlňovala sa rigoróznosťou a čistotou matematického vyjadrovania. Táto rigoróznosť a táto čistota sú však zrejme prekážkou prenikaniu nových myšlienok, ktoré práve tvoria pokrok vo vede.

Vedecký výskum dáva obvykle podnet k tlačným publikáciami, knihám a štúdiám v odborných časopisoch. Potreba zainteresovať medzinárodnú verejnosť viedla k tomu, že väčšina vedeckých časopisov uverejňuje štúdie písané nielen v jazyku krajiny, v ktorej časopis vychádza, ale aj v niektorom svetovom jazyku (v angličtine, francúzštine, nemčine, ruštine atď.). Okrem toho niektoré medzinárodné vedecké únie vydávajú rôzne časopisy, ktoré vedie medzinárodná redakcia. Treba upozorniť aj na to, že značné rozšírenie niektorých amerických vedeckých časopisov, ktoré nepoznajú materiálne ťažkosti, núti mnohé európske časopisy uverejňovať práce v anglickom jazyku. Z toho vyplýva snaha, zrejme len prechodná, urobiť z anglického jazyka hlavný vedecký jazyk.

Krajina, kde sa veda rodí a kde sa rozvíja, vnucuje často cudzincom značnú časť príslušnej slovnej zásoby. Import zariadení a výrobkov je sprevádzaný importom technických termínov. Medzinárodné rozšírenie anglosaskej terminológie v odbore aeronautiky je príkladom tohto javu. Takéto rozširovanie terminológie nie je však vždy možné. V mnohých prípadoch sa vedecké termíny tvoria priamo alebo nepriamo z gréckych alebo latinských kmeňov. Tieto výrazy sa prispôbujú a bez ťažkostí sa prenášajú do väčšiny európskych jazykov, ktoré si takto zjednodušujú alebo naopak i komplikujú pravopis.

Tento spôsob je najbežnejší pri tvorení nových termínov. Často sa však vedecké a technické termíny tvoria bez presných pravidiel a od prvopočiatku sú odchýlkami alebo predstavujú rozšírenie významu slov všeobecného slovníka. Tieto slová, ak sú prenesené bez prispôsobenia, pretože sa na to málo hodia, dostávajú v cudzom jazyku špecifický význam.

Súčasne so všeobecným vývojom vedy sa vyvíja i význam týchto importovaných termínov, termíny sa prispôbujú, špecializujú a dávajú vznik odvodeninám, ktoré sú dokonalými jazykovými monstrami. Akákoľvek väzba s pôvodným významom sa stráca; často anglické výrazy dostanú vo Francúzsku špeciálny zmysel, ktorý nemá nič spoločného s významom anglosaského termínu.

Vedecký jazyk v súčasnej dobe smeruje k internacionalizácii a je jedným z najúčinnejších činiteľov pri vzájomnom prenikaní jazykov. Vedeckí pracovníci sa často pýtajú, aký jazyk majú použiť pre publikovanie svojich prác, či majú písať vo svojom materinskom jazyku alebo v inom jazyku, ktorý by im zaistil, aby ich práca získala väčšiu pozornosť špecialistov. Často sa navrhovalo používať jediný, výlučný, vedecký jazyk, ktorým by mohol byť napr. jazyk anglický, francúzsky, nemecký, latinský, ba dokonca esperanto. V mnohých kritikách sa zdôraznili nedostatky, ktoré by takéto riešenie malo za následok: nedostatok presnosti v angličtine, komplikácie v pravopise a skladbe vedúce často k nedostatočnej zrozumiteľnosti vo francúzštine a v nemčine, v prípade latinčiny potreba vytvoriť veľký počet termínov vyjadrujúcich pojmy, ktoré v klasickej latinčine neexistovali, malé rozšírenie esperanta vo vedeckom svete atď. Inde sa zas vyvíjala snaha, aby si jeden jazyk požičiaval termíny z druhého, čo by malo za následok, že by sa takto spontánne vytváral jazyk so sprostredkovateľskou funkciou. Toto riešenie sa často používalo v technike. Tieto snahy sa končili tým, že sa pokazili oba jazyky a že pribudli rôzne dvojzmysly bez toho, že by sa dosiahli skutočné výhody.

Navrhovala sa aj redakcia vedeckých textov podľa tzv. základného slovníka; v každom národnom jazyku a v každej vednej skupine sa mal používať obmedzený počet vybraných termínov a hocktorý termín, resp. výraz by sa mohol nahradiť opisom utvoreným pomocou termínu základného jazyka. Je zrejmé, že takýto návrh by mohol znemožniť presnosť vo vyjadrovaní, ktorá je vo vedeckých publikáciách nevyhnutná. Používanie obmedzeného slovníka však nedáva podnet k tým istým námietkam, pokiaľ ide o redakciu sumárov, resumé alebo prehľadov (synopsis), ktoré vedecké časopisy požadujú od autora. Tieto sumáre sa obvykle bezo zmeny prenášajú do bibliografických alebo analytických časopisov. Je potrebné, aby sa redigovali podľa presných a rozsiahlych noriem vydaných

UNESCO. Používanie zjednodušeného slovníka by takto uľahčilo čítanie.

Veľký počet jazykov, ktoré sa používajú vo vedeckých publikáciách, vytvára problém prekladania z jedného jazyka do druhého. Pri prekladoch je potrebné, aby v oboch jazykoch existovali ekvivalentné termíny, resp. výrazy a aby sa zhromažďovali v lexikónoch alebo slovníkoch.

Mnohé vedecké termíny, ktoré vznikli v tom-ktorom jazyku, nemajú ekvivalentné termíny v iných jazykoch. Často sa terminológia exportuje bez preloženia. Táto skutočnosť bola citeľná najmä ku koncu poslednej vojny, keď sa technika vyvinutá tajne vojnovými stranami dala k dispozícii civilnej vede a technike.

Vcelku bola redakcia vedeckých slovníkov ponechaná individuálnej iniciatíve a súkromným vydavateľstvám. Takto vznikol rád cudzojazyčných vedeckých slovníkov pre určité odbery. Uvediem napríklad *Dictionnaire de télévision*, slovník *Radar et Antenne Elzevier*, ktorý vydal W. E. Clason (vyd. Dunod, 1955). Pri každom termíne radenom podľa anglického pravopisu je uvedená definícia a ekvivalentné výrazy francúzske, španielske, talianske, holandské a nemecké.

Väčšina vedeckých slovníkov a lexikónov je však strednej akosti, alebo je nedostatočná a veľmi rýchlo býva predstihovaná pokrokom vo vede a v technike. Preto napríklad monumentálny šesťjazyčný *Dictionnaire technologique illustré* (francúzsky, taliansky, španielsky, nemecký, anglický a ruský) zo začiatku storočia, ktorého autormi sú K. Deinhart a S. Schlomann, je dnes prakticky nepoužiteľný pre preklady väčšiny termínov z odboru elektrotechniky.

UNESCO odporúčalo r. 1949 vydať viacjazyčné slovníky pre všetky vedné a technické odbery a tým iniciatívne prakticky napomáhalo zlepšovať vedeckú lexikografiu. Jeho spolupracovník J. E. Holstrom uverejnil veľmi podrobné zprávy o viacjazyčných vedeckých a technických slovníkoch, zprávy o pracovnom postupe pri spracúvaní vedeckých lexikónov, ako aj bibliografiu viacjazyčných vedeckých a technických slovníkov (*Bibliographie des dictionnaires scientifiques et techniques multilingues* — UNESCO 1953).

UNESCO podporovalo a vielo redakcií mnohých glosárov; táto redakcia bola organizovaná medzinárodnými vedeckými združeniami.

Redakcia vedeckých glosárov, ktorá by obsahovala všetky vedné a technické odvetvia, je dnes nevyhnutnosťou. Vývoj

vyjadrovania vo vede sa zosilňuje, a preto možno predvídať, že všetky práce a všetky dnešné vedecké časopisy sa stanú v budúcnosti veľmi rýchlo nezrozumiteľnými. Ak vedecký jazyk nebude rešpektovať slovníky bežného jazyka, bude za niekoľko málo desiatok rokov márne hľadať prostriedky na to, ako porozumieť textom, ktoré predstavujú najslávnejšie prvky dedičstva ľudského pokolenia.

Francúzska akadémia vied sa zaoberala podmienkami, za ktorých sa tvorí a vyvíja vedecký jazyk. Prirodzený vývoj vied vyžaduje, aby sa jazyk prispôboval; pravda, toto prispôbovanie musí byť vždy uvážené a usmernené, ak chceme, aby viedlo ku skutočnému obohacovaniu jazyka a aby pritom bola zachovaná presnosť a jasnosť, ktoré sú predpokladom jeho hodnoty.

P. Duhem, riaditeľ Revue scientifique, dal pred niekoľkými rokmi podnet k vzniku poradnej komisie pre vedecký jazyk (Comité consultatif du langage scientifique). Patronát nad touto rozšírenou komisiou prevzala Akadémia vied a v jej čele boli L. de Broglie a G. Duhamel. Periodicky zhromažďovala odborníkov hlavných vedných odborov a mnohých jazykovedcov.

Poradná komisia pre vedecký jazyk vydáva posudky a odporúčania na dopyty týkajúce sa vedeckej terminológie, ktoré jej zasielajú jednotlivci alebo vedecké organizácie. Vyjadruje sa o vhodnosti tvorenia nových termínov, o ekvivalentných výrazoch, ktoré možno prispôbovať cudzím vedeckým výrazom a o pravopisných formách, aby sa predišlo prípadným dvojzmyslom. Odporúčania komisie sa uverejňujú v správach Akadémie vied.

I keď sa odporúčania komisie pre vedecký jazyk vždy ne-rešpektujú, jednako poslúžia v mnohých prípadoch ako ukazovatele; možno dúfať, že si vedecký jazyk zachová svoju presnosť, eleganciu a jasnosť, ktoré získali francúzskemu jazyku vážnosť.*

* G. Petiau, *Les problèmes actuels du langage scientifique*. Osobitné číslo Revue travail et méthodes bez uvedenia dátumu vydania (expedované r. 1960) vo forme zborníka, s. 343, vyd. Éditions science et industrie, Paris (numéro hors série), čl. na s. 229—233.

Preklad podľa českého textu uverejneného v Potravinářských aktualitách III, 1960, č. 9, spracoval A. Petrovský.

11	druhy služobní
111	rušňovňa = lokomotívovňa = rušňové depo výkonná jednotka odvetvia vozby vybavená pre hospodárenie hnacími vozidlami
1111	hlavná rušňovňa samostatne účtujúca výkonná jednotka odvetvia vozby
1112	pobočná rušňovňa dislokovaná časť hlavnej rušňovne
1113	rušňová stanica dislokovaná časť rušňovne pre vozbu miestneho významu s možnosťou prevádzkového ošetrovania hnacích vozidiel
1116	domovská rušňovňa označenie príslušnosti pridelených hnacích vozidiel a rušňových čiat
1117	vratná rušňovňa označenie rušňovne, v ktorej sa medzi dvoma vlakovými výkonomi zdržuje hnacie vozidlo a rušňová čata inej domovskej rušňovne
112	dielne na opravu vozidiel dielne, ktoré vykonávajú generálne a stredné opravy všetkých druhov železničných vozidiel a bežné opravy veľkého rozsahu
1121	hlavná dielňa samostatne účtujúca výkonná jednotka pre opravy železničných vozidiel
1122	pobočná dielňa = podružná dielňa dislokovaná časť hlavnej dielne
1126	domovská dielňa označenie dielne, ktorej sú určité vozidlá priradené na generálnu opravu, prípadne na revíziu
113	voznovňa samostatne účtujúca výkonná jednotka, ktorá zabezpečuje dobrý technický stav vozňového parku
1131	pobočná vozňovňa dislokovaná časť vozňovne
1132	stanica technickej prehliadky dislokovaná časť vozňovne vybavená pracovníkmi, náradím a náčiním na zistovanie technického stavu vozňov nachádzajúcich sa v obehú
1133	prechodová stanica druh stanice technickej prehliadky na zisťovanie technického stavu vozňov v pohraničnom styku so susednou železničnou správou

- 114 **elektroúsek**
samostatne účtujúca výkonná jednotka, ktorá vo svojom obvode zabezpečuje elektrickú energiu a hospodári s technickým zariadením na výrobu, premenu a rozvod elektrickej energie pre všetky prevádzkové účely
- 114 **zásobáreň**
bývalý názov pre hospodársku jednotku na zásobovanie železničných spotrebných miest a uskladňovanie zásobného materiálu (inventára)
- 116 **rozdelovňa uhlia**
samostatne účtujúca výkonná jednotka, ktorá zabezpečuje plynulé zásobovanie rušňovni uhlím a vyúčtováva dodané palivo
- 12 **druhy pracovísk**
- 121 **remiza**
objekt, v ktorom sa vozidlá odstavujú a pripravujú pre ďalší výkon
- 1211 **rušňová remiza**
remiza vybavená na odstavovanie hnacích vozidiel
- 1212 **voznová remiza**
prístrešok na odstavovanie vozňov, ktoré treba opraviť
- 1213 **príbežná remiza**
remiza zapojená na obidvoch stranách na staničné koľaje, aby hnacie vozidlá mohli obidvoma smermi vchádzať a vychádzať
- 1214 **úvratná remiza = hlavová remiza**
remiza zapojená jednostranne na koľaj vedúcu k stanici
- 1215 **kruhová remiza = rotunda**
remiza s točňou v prostriedku a stojiskami usporiadanými po celom obvode točne
- 1216 **polkruhová remiza = polrotunda**
remiza s vchodom cez točňu a stojiskami vejárovite (lúčovite) položenými
- 1217 **pozdĺžna remiza**
remiza s rovnobežnými koľajami a vchodom z jednej strany alebo s vchodom z obidvoch strán
- 1218 **stupňovitá remiza**
remiza pozostávajúca z niekoľkých pozdĺžnych remíz, ktoré na seba stupňovite nadväzujú
- 122 **prevádzková remiza**
oddelenie rušňovne, v ktorom sa konajú bežné a menej významné cyklické opravy hnacích vozidiel
- 1231 **rušňová koľaj**
koľaj na odstavovanie a pristavovanie rušňov

- 1232 **stojisko**
koľaj v remize vyhradená pre odstavenie hnacieho vozidla
- 1233 **prehliadková jama**
jama pod niektorými stojiskami remízy na vykonávanie prehliadok a opráv rušňových súčiastok zospodu
- 1241 **popolová jama = čistiaca jama**
jama medzi koľajnicami spravidla na mieste, kde je vodný žerjav, na vypustenie popola z popolníka, prípadne z dymnice
- 1242 **odpopolovacia jama**
zberná hlbinná jama na odvádzanie popola a škvary z popolových jam
- 125 **tepláreň**
zariadenie na prípravu a udržiavanie rušňov v teplom stave bez ohňa v peci a súčasne aj na vymývanie rušňových kotlov
- 126 **olejáreň**
sklad prispôbosený na uskladňovanie a vydávanie olejov pre hnacie vozidlá
- 1271 **prípravné oddelenie**
oddelenie dielne alebo opravovne, ktoré zabezpečuje plynulosť opráv vypracovaním technickej dokumentácie a starostlivosťou o predzásobovanie
- 1272 **lokomotívka**
stručné označenie pre továreň na výrobu rušňov alebo označenie oddelenia pre opravu rušňov v takej dielni, kde sa opravujú aj rušne aj vozne
- 1273 **vozovka**
stručné označenie pre továreň na výrobu vozňov alebo označenie oddelenia pre opravu vozňov v takej dielni, kde sa opravujú aj rušne aj vozne
- 1274 **montovňa**
hala v dielni pre opravy vozidiel, v ktorej sa demontujú a montujú vozidlá
- 1275 **kotláreň**
dielňa na výrobu alebo opravu kotlov a tlakových nádob
- 1276 **kolesáreň**
dielňa na opravu dvojkolies
- 1277 **vývarovňa = hydromatikus**
zariadenie na čistenie dielcov vymontovaných zo železničných vozidiel ich vyvarením v žeravom lúhu
- 1278 **pokusná dielňa**
vývojové pracovisko na výrobu a skúšanie prototypov

- 1279 **skúšobňa**
pracovisko na skúšanie funkcie strojov a prístrojov po ich výrobe alebo oprave
- 1280 **rušňová skúšobňa koľaj**
koľaj, na ktorej sa rušne skúšajú po oprave
- 1291 **pojzdňá dielňa**
vozeň alebo nákladný automobil vybavený nástrojmi, náradím a materiálom pre opravy a montážne práce na trati
- 1292 **dielenský vlak**
vlak vystrojený náradím, náčiním, nástrojmi, prístrojmi a obrábacími strojmi na vykonávanie opráv vozidiel na trati
- 1293 **pomocný vlak**
súprava zostavená z náradňového vozňa, ubytovacieho vozňa pre neohodovú čatu a pomocné mužstvo, zvláštného technického vozňa, prípadne aj z neohodového žeriava a sanitného vozňa
- 13 **stavebné zariadenia pracovísk (okrem vodární)**
- 1311 **koľajová slučka**
usporiadanie koľají do slučkového tvaru na obracanie smeru vozidiel alebo celého vlaku
- 1312 **koľajový trojuholník = koľajový triangel**
usporiadanie koľají do trojuholníkového tvaru na obracanie smeru vozidiel alebo celých vlakov
- 1321 **obvodný kanál remízy**
kanál na umiestnenie parného potrubia, potrubia na pitnú a úžitkovú vodu, potrubia vymývacieho zariadenia a potrubia na stlačený vzduch
- 1331 **ústredný obvod dymu**
zariadenie remízy, ktoré spája obvodovým dymovodom jednotlivé dymníky nad stojiskami rušňov a odvádza dym ústredným komínom do ovzdušia
- 1332 **dymník**
zariadenie v remíze nad stojiskom, odvádzajúce dym z odstaveného rušňa
- 1341 **sušiareň piesku**
pec na sušenie piesku, ktorým sa vyzbrojújú hnacie vozidlá
- 14 **strojové zariadenia pracovísk (okrem zuhľovacích zariadení)**
- 1411 **acetylénová stanica**
zariadenie na hromadnú výrobu a rozvod acetylénu
- 1412 **kompresná stanica**
zariadenie na výrobu a rozvod stlačeného vzduchu pre skúšanie tlakových bŕzd a pohon pneumatických prístrojov
- 14121 **kompresný agregát**
súprava pozostávajúca z kompresora a jeho hnacieho stroja

- 1413 **nabíjacia stanica**
zariadenie pre plnenie akumulátorových batérií
- 1414 **tankovacia stanica**
zariadenie na uskladnenie a odmeriavany výdaj tekutých pallv pre motorové vozidlá
- 1415 **trasformačná stanica**
zariadenie na premenu napätia elektrického prúdu
- 1416 **vymývacie zariadenie**
zariadenie na mechanické vymývanie rušňových kotlov s použitím horúcej vody z nich vypustenej
- 1417 **stacionárna zmäkčovacia stanica**
stabilné zariadenie na vonkajšiu úpravu napájajúcej vody
- 142 **rušňové váhy**
váhy na zisťovanie tlaku spôsobeného vlastnou váhou hnacieho vozidla na jednotlivé kolesá
- 143 **presuvňa**
strojové zariadenie na presunutie železničného vozidla z jednej koľaje na inú súdežnú koľaj
- 1431 **nezapustená presuvňa**
presuvňa s nosnou plochou nad niveletou koľajiska
- 1432 **zapustená presuvňa**
presuvňa s nosnou plochou v nivelete koľajiska
- 144 **točňa**
strojové zariadenie na presunutie železničného vozidla z jednej koľaje na inú radiálnu koľaj a na obrátenie smerového postavenia vozidla
- 1441 **rušňová točňa**
točňa veľkej nosnosti na otáčanie rušňov
- 1442 **voziňová točňa**
točňa ľahkej stavby na otáčanie voziňov
- 1443 **voziková točňička**
malá a jednoduchá točňa na otáčanie ručných koľajových vozíkov, napr. na uhoľných skládkach, v montovniach a pod.
- 1446 **kĺbová točňa**
točňa pozostávajúca z troch pozdĺžnych priebežných nosníkov, ktoré sú spojené kĺbom a opatrené opornými kolesami na obvode
- 1447 **vahadlová točňa = kyvadlová točňa**
točňa uložená v prostriedku len na kráľovskom čape bez oporných kolies na obvode
- 1448 **segmentová točňa**
točňa, ktorej nosná plocha má tvar kruhového segmentu

- 145 **spúšťadlo, nespr. kríž**
mechanické zariadenie na vyviazanie železničných vozidiel spúšťaním ich dvojkolesí do pracovnej jamy
- 1461 **nakladací žeriav**
žeriav na nakladanie, vykladanie a prekladanie nákladu vozňov
- 1462 **montážny žeriav**
žeriav na zdvíhanie a premiestňovanie dielcov v montovni
- 1463 **vyvážovacie zdvíhadlo**
mechanické zariadenie na zdvíhanie železničných vozidiel do výšky potrebnej na odpojenie a odvalenie dvojkolesí a podvozkov
- 1464 **populový žeriav**
kozlíkový žeriav na nakladanie popola z čistiackej jamy do vozňa
- 1465 **vyklápač**
mechanické zariadenie na vysýpanie nákladu otvoreného vozňa jeho otočením okolo pozdĺžnej alebo priečnej osi
- 147 **mlyn na uhlie**
zariadenie na získavanie práškoveho uhlia pre práškové kúrenie
- 15 **typické stroje, prístroje, nástroje a náčinia pracovísk**
- 151 **príslušenstvo**
súhrn nástrojov, prístrojov, náčiní a náradí potrebných na prevádzku určitého agregátu, vozidla alebo vlaku
- 1511 **rušňový zdvíhák**
časť výstroja rušňa určená na núdzové zdvíhanie vozidiel v prevádzke
- 1512 **zdvíhák**
prístroj na zdvíhanie do malej výšky; podľa toho, či sa na zdvíhanie používajú skrutky, hrebeň alebo piest, poznáme zdvíhákы skrutkové, hrebeňové (obyčajne nazývané hevermi) alebo hydraulické
- 1513 **ohreblo**
náradie, ktorým sa čistí a prehrabuje oheň v peci ohňa
- 1514 **pohrabáč**
náradie na uvoľňovanie paliva a rozbíjanie škvary v rušňovej peci
- 1515 **lopata na uhlie**
lopata vhodných rozmerov a tvaru na prikladanie uhlia do rušňovej pece
- 1516 **kahanec**
núdzový osvetľovací prostriedok čaty parných rušňov, pozostávajúci z knôtu namočeného do oleja
- 1517 **ručná striekačka**
prístroj na vyfahovanie vody z ložiskových domčekov
- 268
- 1518 **plniaca hadica**
hadica na plnenie nádržíek vozidiel palivom alebo vodou, resp. kvapalným tovarom
- 1521 **ostrekovač**
zariadenie na čistenie dielcov vymontovaných zo železničných vozidiel prúdom teplej vody veľkého tlaku
- 1522 **prefukovač, nespr. frezinet**
prístroj na odstraňovanie sadzí z dymových rúr stlačených vzduchom alebo parou
- 1523 **preťahovák**
nástroj na mechanické odstraňovanie sadzí z dymových rúr
- 1524 **vymývač prehrievača**
prístroj na odstraňovanie kotloveho kameňa z prehrievačových článkov prúdom tlakovej vody
- 1525 **pieskový čistič**
zariadenie na čistenie dielcov vymontovaných zo železničných vozidiel, surových odliatok a hrdzavých plechov osfahovaním silným prúdom piesku
- 1526 **rozmrazovač**
prístroj na roztopenie ľadu zmrznutých zariadení a súčastí
- 1527 **odpaľovacia pec**
zariadenie na čistenie dielcov vymontovaných zo železničných vozidiel ich odpaľovaním
- 1528 **nakoľajka**
pomôcka na nakoľajenie vykoľajených vozidiel
- 1529 **snehový pluh**
zariadenie na odhrňovanie snehových závejov na tratiach
- 1531 **trň**
kužeľovitý kolík, používaný ako nástroj na zväčšenie svetlého profilu otvorov a rúr a tým na utesnenie, napr. rozpierek v kotlovom plechu alebo žiarnic v rúrovnici
- 1532 **pneumatický trň**
trň, ktorý sa vŕaža a vyfahuje stlačeným vzduchom
- 1533 **škrabák, nespr. šáber**
ručný nástroj na lícovanie výsteliek ložísk
- 1534 **obrubačka**
prístroj na zohýnanie koncov dymových rúr do obruby a pritlačenie k rúrovnici
- 1535 **prenosný vyvrtávací stroj**
stroj, ktorým možno vyvrtáť valec na mieste bez demontáže
- 1536 **rozváľačka**
prístroj pozostávajúci z trňa, valčekov a vratidla na zavalcovanie koncov dymových rúr do rúrovnice

- 1537 **kotlárska vrtačka**
vrtačka na diery rúrovnic parných kotlov
- 1538 **kolesová brúska**
stroj na brúsenie valivej plochy kolies z tvrdej liatiny
- 1539 **kolesová točovka**
točovka na opracovanie obručí dvojkolesí do predpísaného profilu
- 1541 **valník**
vozík na premiestňovanie vyviazaných železničných vozidiel vo vozovkách alebo lokomotivkách
- 1542 **kotlový vozík**
vozík na premiestňovanie kotlov vymontovaných z rušňov v lokomotívke
- 1543 **vyvážovací stojan**
prenosný stojan pre podloženie na vyviazanie zdvihnutých vozňov
- 1551 **tenzometer**
prístroj na meranie zmien v dĺžke, resp. prechodných a stálych napätí konštrukčných častí, ako napr. nosníkov, rámov a pod.
- 1552 **defektoskop**
elektromagnetický alebo odporový prístroj na hľadanie miesta kazu alebo nálonu namáhaných konštrukčných častí, ako sú napr. osí, nosníky, rámy a pod.
- 1553 **dynamometer**
prístroj na meranie ťažnej sily hnacích vozidiel na háku; je buď pevne zamontovaný do meracieho vozňa, alebo v prenosnej úprave zaraďuje sa medzi hnacie vozidlo a vlakovú súpravu namiesto spriahadla
- 1554 **brzdový dynamometer**
dynamometer na meranie tlaku brzdových zdrží na obruče
- 1555 **brzdíaci dynamometer**
dynamometer vystrojený brzdou, ktorý meria otáčavý moment motorom pri výkone zodpovedajúcom miere brzdenia chodu motora
- 1556 **motorová brzda**
mechanická hydraulická alebo elektrická brzda na zisťovanie údajov charakteristiky spaľovacieho motora alebo elektromotora
- 1561 **akcelerometer**
prístroj na meranie zrýchlenia
- 1562 **oscilograf**
prístroj na meranie pokojnosti chodu vozidla
- 1563 **indikátor**
prístroj na grafické znázornovanie zmien tlaku v zatvorených nádobách v závislosti od času alebo zmien objemu nádoby

- 1564 **vákuometer**
prístroj na meranie podtlaku
- 1565 **Orsatov prístroj**
prístroj na zisťovanie chemického zloženia dymových plynov
- 1566 **kalorimeter**
prístroj na meranie množstva tepla
- 157 **kaliber**
1. svetlý priemer rúr, vývrtov a okrúhlych otvorov,
2. meradlo na meranie svetlého alebo vonkajšieho priemeru okrúhlych otvorov alebo predmetov
- 1571 **medzný kaliber**
pomôcka na kontrolu medzných rozmerov
- 1572 **normálny kaliber**
pomôcka na kontrolu dodržania medzných rozmerov
- 1573 **mierka**
pomôcka na zisťovanie miery opotrebenia obruče kolesa
- 1574 **rozchodka**
pomôcka na meranie rozchodu
- 1575 **vozidlová rozchodka**
pomôcka na zisťovanie správnosti rozchodu dvojkolesí
- 16 **vodárne a ich zariadenia**
- 160 **vodárenská stanica**
Železničná stanica, v ktorej je vodáreň
- 161 **vodáreň**
zariadenie na dodávanie vody potrebnej na zásobovanie rušňov a vozňov
- 1611 **gravitačná vodáreň**
vodáreň so zdrojom v prirodzenej výškovej polohe, odkiaľ voda priteká na spotrebné miesta vlastným spádom
- 1612 **automatická vodáreň**
vodáreň na elektrický pohon čerpadla, kde sa podľa stavu vody v nádrži motor automaticky spúšťa alebo vypína
- 1616 **čerpáreň**
časť vodárenského zariadenia, ktorá zo zdroja odobratú vodu vytlačí do vodojemu, prípadne priamo do vodných žeriavov
- 1621 **zdroj vody**
súhrnný názov pre prameň, potok, studňu a pod., odkiaľ sa berie voda
- 1622 **výdatnosť vodného zdroja**
množstvo vody pritekajúce za časovú jednotku do vodárenskej studne pri hladine vody pod 1 meter nad sacím košom
- 1623 **výdatnosť vodného žeriava**
množstvo vody vytekajúce z vodného žeriava za časovú jednotku

- 163 **vodárenská veža**
veža na výškové uloženie vodnej nádrže vodárne na získanie dostatočného tlaku vody na odberných miestach
- 1631 **vodojem vodárne**
nádrž na vodárenskej veži alebo vo výškovom teréne, v ktorej sa nazhromaždí zásoba vody
- 1632 **vodárenský plavák**
zariadenie na diaľkové ukazovanie stavu vody vo vodárenskej nádrži
- 164 **potrubný systém vodárne**
časť vodárenského zariadenia, ktorá pozostáva zo sacieho, výtlačného, zásobovacieho a rozvodného potrubia
- 1641 **prepadová rúra**
rúra vyúsťujúca z hornej časti nádrže na odvádzanie prebytočného množstva vody
- 1642 **odpadová rúra**
rúra vyúsťujúca zo spodku nádrže na odvádzanie obsahu, resp. na vyprázdenie nádrže
- 1651 **Worthingtonovo čerpadlo**
plunžerové čerpadlo, spravidla dvojčité, poháňané parným strojom tak, že čerpadlo a parný stroj majú spoločnú piestnicu
- 1652 **odstredivé čerpadlo**
rotačné čerpadlo, v ktorom sa podtlak potrebný na nasávanie vody vytvára rýchlym otáčaním jeho lopatiek
- 1856 **pulzometer**
parné čerpadlo striedavo čerpajúce vodu podtlakom vyvolaným kondenzáciou pary a vytlačujúce vodu priamym tlakom čerstvej pary do vodojemu
- 1857 **ejektor**
parné čerpadlo strhujúce vodu prúdom čerstvej pary
- 166 **vodný žerlav**
časť vodárenského zariadenia, ktorá dodáva vodu bezprostredne do vodojemu tendra
- 1661 **otočný vodný žerlav**
starší druh vodného žerliva s vodorovne otáčavým výtokovým ramenom
- 1662 **Spitznerov vodný žerlav**
druh vodného žerliva so sklopiteľným chobotom
- 1666 **veterník vodného žerliva**
vzduchová nádobna na zmiernenie nárazov v prietoku vody cez stojan žerliva
- 1667 **posúvač vodného žerliva**
zariadenie na otváranie a zatváranie prítoku vody k žerlivu

- 1668 **chobot vodného žerliva**
pomenovanie prívádzacieho sklopného koryta Spitznerovho vodného žerliva
- 167 **hydrant**
ventilom opatrený nástavec vodovodného potrubia s hlavou upravenou na nasadenie hasičských alebo iných postrekovacích hadíc
- Komisia pre železničnú terminológiu*

ZO ŠACHOVEJ TERMINOLÓGIE

antiforma

forma logickej kombinácie s opačným cieľom a pomocou opačných prostriedkov ako v ortoforme

antikritický ťah

ťah figúry cez priesečník, po ktorom sa znemožní prerušenie jej pôsobnosti

bristolská téma

priama kombinácia v útoky, pri ktorej biela figúra razí dráhu inej bielej figúre

Brunnerova – Holzhausenova téma

Holzhausenova téma, pri ktorej čierny kameň opustí priesečník, na ktorý predtým ťahal

Brunnerova – Nowotného téma

Nowotného téma, pri ktorej čierny kameň opustí priesečník, na ktorom predtým bral biely kameň

Brunnerovo – Turtonovo zdvojenie

priama kombinácia v útoky, pri ktorej ťahom figúry po línii sa umožňuje ťah rovnako silnej figúry po tej istej línii opačným smerom, pričom sa obe figúry zúčastňujú matovania

čatrang

predchodca šachu v starej Perzii

čaturanga

predchodca šachu v starej Indii

čierna bristolská téma

priama kombinácia v obrane, pri ktorej čierna figúra razí dráhu inej čiernej figúre

čierne Loydovo uvoľnenie línie

priama kombinácia v obrane, pri ktorej ťahom čiernej figúry po línii sa umožňuje ťah inej čiernej figúry po tej istej línii opačným smerom

Grimshawova téma

nepriama kombinácia v útoky, pri ktorej čierna figúra robí kritický

ťah a v nasledujúcich ťahoch sa jej pôsobnosť preruší čiernou figúrou iného chodu

Herlinova téma

periferna indickej témy

Holzhausenova téma

nepriama kombinácia v útoku, pri ktorej čierna figúra robí kritický ťah a v nasledujúcich ťahoch sa jej pôsobnosť preruší čiernou figúrou toho istého chodu

Klingova téma

priama kombinácia v obrane, pri ktorej čierna figúra vykoná kritický ťah tak, aby sa mohla umŕtvíť

kritický ťah

ťah figúry cez priesečník, po ktorom sa umožní prerušenie jej pôsobnosti

Loydovo – Turtonovo zdvojenie

priama kombinácia v útoku, pri ktorej ťahom silnejšej figúry po línii sa umožňuje ťah slabšej figúry po tej istej línii opačným smerom, pričom silnejšia figúra sa zúčastňuje matovania

Loydovo uvoľnenie línie

priama kombinácia v útoku, pri ktorej ťahom figúry po línii sa umožňuje ťah inej figúry po tej istej línii opačným smerom, pričom sa prvá figúra ináč neuplatní

metaforma

forma logickej kombinácie, pri ktorej sa pomocou antikritického ťahu dosiahne ten istý cieľ ako v ortoforme kritickým ťahom

obštrukčná téma

téma, pri ktorej si čierne kamene navzájom blokujú určité pole

ohnisková téma

téma, pri ktorej jeden kameň pôsobí na dve polia (tzv. ohniská) a v priebehu kombinácie stratí pôsobnosť na jedno z nich

ortoforma

základná forma logickej kombinácie

paraforma

forma logickej kombinácie, pri ktorej kritická figúra ťahá cez priesečník tak, aby ju iná figúra vstupom na priesečník chránila pred napadnutím

periferna

forma logickej kombinácie, pri ktorej sa pomocou ťahov okolo priesečníka dosiahne ten istý cieľ ako ťahom cez priesečník v ortoforme

Plachuttova téma

nepriama kombinácia v útoku, pri ktorej čierny robí dva rôzne

kritické ťahy vzhľadom na jeden priesečník, ktorý potom obsadí biely kameň

priesečník

1. pole, na ktorom sa križuje pôsobnosť dvoch figúr,
2. pole, na ktorom sa môže prerušiť pôsobnosť figúry

razíť dráhu

ťahom figúry po línii umožniť ťah inej figúry po tej istej línii tým istým smerom

riadená kombinácia

nepriama logická kombinácia s prilákaním alebo odľákaním

stýčniková kombinácia

riadená kombinácia, pri ktorej sa zruší pôsobnosť dvoch alebo viacerých kameňov na jedno pole alebo línii

šatrandž

predchodca šachu v starej Arábii

švajčiarska téma

riadená kombinácia, pri ktorej má čierny proti hrozbe tematického pokusu účinnú obranu kameňom A; v obrane po úvodníku sa iný kameň B premiestni na také pole, že umožní bielému v uskutočnenom hlavnom pláne novú hrozbu; túto hrozbu bráni kameň A na inom poli, pravda, neúčinne

Turtonovo zdvojenie

priama kombinácia v útoku, pri ktorej ťahom slabšej figúry po línii sa umožňuje ťah silnejšej figúry po tej istej línii opačným smerom, pričom sa slabšia figúra zúčastňuje matovania

umŕtvíť figúru

znemožniť vlastnej figúre akýkoľvek ťah

usporiadané prípravné plány

prípravné plány vedúce k uskutočneniu hlavného plánu v určenom poradí

Würzburgova – Plachuttova téma

dvojstranne uskutočnená Holzhausenova téma

Zeplerova téma

metaforma Turtonovho zdvojenia

žravý šach

rozprávkový šach, pri ktorom branie je povinné a vyhráva ten, kto prvý nemôže ťahať (buď stratí všetky kamene – vítane kráľa – alebo dostane pat)

Komisia pre šachovú terminológiu

Z LODIARSKÉJ TERMINOLÓGIE
ČASTI LODE

bočný kýl
plochý výčnelok v bočnej časti lodného trupu

bočný štít
oplechovanie po okraji paluby na boku

čelná paluba
časť paluby, ktorá vytvára kryt zvýšeného čela

čelná palúbka
malá, samostatne ohraničená palúbka na čele lodi

čelné zrkadlo
predná plochá časť obšívky čela

čelo
predná časť lode

čelová nadstavba
nastavba na čele

čelový kolizny priestor
kolizny priestor v čelovej časti trupu

čelový podhon
čelová časť trupu, ktorá si podháňa (podhŕňa) vodu

čelový štít
oplechovanie po okraji paluby na čele

druhá nadstavba
nastavba nad druhou palubou

druhá paluba
plošná konštrukcia, ktorá vytvára kryt hlavnej nadstavby

expanzná nádrž
bezpečnostný priestor nad palubou pre zhromažďovanie výparov te-
kutého nákladu

galériová odierka
ochranné obrúbenie galérie

hlavná nadstavba
nastavba nad hlavnou (prvou) palubou

hlavná paluba
z pevnostného hľadiska konštrukčne najdôležitejšia paluba

hlavné rebro
1. rebro o najväčšej šírke približne v prostriedku dĺžky lode,
2. najširší priečny rez lodným trupom alebo priečny rez o najväčšej
ploche

hriadeľový tunel
krytý priestor, ktorým je vedený lodný hriadeľ

kabína
priestrannjšia a lepšie vybavená obytná jednotka

kajuta
menšia obytná jednotka

kója
prosté lodné lôžko

kolesnica
kryt lodného kolesa

kolesnicová odierka
ochranné obrúbenie kolesnice

kolesnicový nárazník
zvislé chráničlo kolesnice proti nárazom

kolesová galéria
galéria okolo lodného kolesa

kolizny priedel
vodotesná stena oddeľujúca kolizny priestor od ostatného trupu

kolizny priestor
bezpečnostný priestor vodotesne oddelený od ostatného trupu

komínová manžeta
pás okolo komína, na ktorom je vyznačený emblém, monogram alebo
značka plavebného podniku

korma
zadná časť lode

kormidelňa
priestor, kde sa obsluhuje kormidlo

kormová nadstavba
nastavba na korme

kormová ostroha
výčnelok z kormovca, ktorý nesie pátné ložisko kormidelného pňa

kormová paluba
kormová časť paluby

kormové zrkadlo
zadná plochá časť obšívky kormy

kormový kolizny priestor
kolizny priestor v kormovej časti trupu

kormový podhon
kormová časť trupu, okolo ktorej odchádza voda od trupu

kormový štít
oplechovanie po okraji paluby na korme

kotlová nadstavba
nastavba nad kotlom

kýl
charakteristický výčnelok v osi dna lode vybiehajúci z povrchu dna

řavý bok
řavý bok lode pri pohľade od kormy

lodná šachta

stenami alebo obrubami ohraničená šachta medzi palubami

lodná vrtuľa

skrutkový hnací ústroj na korme lode

lodné dno

dno lodného trupu

lodné koleso

hnací ústroj na bokoch alebo na korme lode

lodné skladiško

skladovací priestor v lodnom trupe

lodný trup

vlastná časť lode ohraničená obšívkou a palubou

lomené dno

tvár lodného dna, ktorý sa javí na priečnom reze ako viackrát lomená čiara

medzipaluba

časť paluby, ktorá je pod úrovňou hlavnej paluby

nádnie

priestor bezprostredne nad vnútorným povrchom lodného dna

nadstavba

zastavaný priestor nad palubou

navigačná kabína

priestor na používanie navigačných pomôcok pre riadenie plavby

nos

ostrie (hrana) lodného čela

oblá korma

korma, ktorej profil má zaoblený obrys

oblá šikmá korma

šikmá korma, ktorej profil charakterizuje zaoblený obrys prečnievajúcej časti trupu

oblá zvislá korma

zvislá korma, ktorej profil charakterizuje zaoblený obrys prečnievajúcej časti trupu

oblé čelo

čelo, ktorého profil má zaoblený obrys

oblé dno

tvár lodného dna, ktorý sa javí na priečnom reze ako súvislá zaoblená rovina medzi útermi

obytný priestor

priestor na obývanie

odháňka

trám pred lodným kolesom, ktorý odháňa plávajúce predmety od kola

ostrá korma

korma, ktorá pri pohľade zhora má ostrý obrys paluby

ostré čelo

čelo, ktoré pri pohľade zhora má ostrý obrys paluby

ostré dno

tvár lodného dna, ktorý sa javí na priečnom reze ako dve oblé roviny zaostrené do osi dna

ostrý útor

ostrý prechod lodného dna do boku lode

paluba

pokrytie lodného trupu, prípadne nadstavieb

palubná galéria

rozšírenie paluby na nadstavbe

palubná sedlovitosť

pozdlžne prehnutie paluby, ktoré prebieha od čela ku korme

palubné klenutie

priečne zaoblenie paluby, ktoré sa klenie od boku k boku

palubné vyútie

pozdlžne zaoblenie paluby, ktoré prebieha od čela ku korme

palubný chodník

užší komunikačný priestor, najčastejšie okolo nadstavieb alebo bokov

plná korma

korma, ktorá pri pohľade zhora má oblý obrys paluby

plné čelo

čelo, ktoré pri pohľade zhora má oblý obrys paluby

podpalubie

priestor pod hlavnou palubou

podseknuté čelo

čelo, ktorého profil má lomený obrys

polozapustená nadstavba

nadstavba menej ako z polovice zapustená pod úroveň paluby

pravý bok

pravý bok lode pri pohľade od kormy

príame dno

tvár lodného dna, ktorý sa javí na priečnom reze ako priamka medzi útermi

priedeľ

stena vodotesne predeľujúca lodný trup

prielez

malý otvor na preliezanie

rovné dno

rovná plochá časť lodného dna

skladiskový otvor

otvor v palube, ktorým sa nakladá a vykladá tovar

skladiskový príklop

kryt, ktorým sa uzatvára skladiskový otvor

sondovacia šachtica

otvor v palube na kontrolovanie tekutín, najmä vody v nádni alebo na meranie teploty množstva tekutého nákladu

stred lode

prostredná časť lodného telesa medzi čelom a kormou

stred lode s rovnobežnými bokmi = rovnobežný stred lode

stredná časť lode, ktorá má rovnaký priečny rez

stredná nadstavba

nadstavba nad strednou časťou paluby

svetlík

otvor na palube alebo nadstavbe na osvetľovanie a vetranie

šikmá korma

korma, ktorej profil má šikmý obrys

šikmé čelo

čelo, ktorého profil má šikmý obrys

tretia paluba

plošná konštrukcia, ktorá vytvára kryt druhej nadstavby

tretia nadstavba

nadstavba nad trefou palubou

tunelový podhon

kormová časť trupu, v ktorej je vytvorený vrtulový tunel

tupá korma

korma, ktorá pri pohľade zhora má tupý obrys paluby

tupé čelo

čelo, ktoré pri pohľade zhora má tupý obrys paluby

útor

zaoblenie lodného trupu v miestach prechodu medzi dnom a bokom

útorový kýl

plochy výčnelok v útorovej časti lodného trupu

veliteľská búdka

malé kryté stanovište veliteľa lode na veliteľskom mostiku

veliteľská nadstavba

nadstavba, z ktorej sa vedie loď

veliteľský mostík

ohraničený priestor v bezprostrednej blízkosti kormidelné, odkiaľ veliteľ lode riadi plavbu

vchodová nadstavba

nadstavba nad vchodom (napr. do podpalubia)

vinolam

oplechovanie na čele, ktoré zabraňuje zalievaniu paluby vodou

vodný priediel

bezpečnostný priestor medzi dvoma priedelmi, do ktorého sa napuští voda

vrtulová clona

zaoblená plechová konštrukcia, ktorá plynule nadväzuje na príľahnú časť lodného trupu a vytvára vrtulový tunel

vrtulový tunel

oblé vybranie v kormovom podhone trupu, kadiaľ prichádza voda k lodnej vrtuli

vyšunutá korma

korma, ktorej profil je charakterizovaný prečnievajúcou časťou trupu

vyšunutá šikmá korma

šikmá korma, ktorej profil je charakterizovaný vyšunutým obrysom prečnievajúcej časti trupu

vyšunutá zvislá korma

korma, ktorej profil je charakterizovaný vyšunutým obrysom prečnievajúcej časti trupu

vyšunuté čelo

čelo, ktorého profil má obrys s vyšunutým nosom

vyútorenie

plynulý prechod lodného trupu zo dna k palube, keď nie je možné presnejšie ohraničiť útor

zahrotené čelo

čelo, ktorého profil má ostrý obrys v miestach prechodu dna od čeleňa

zapustená nadstavba

nadstavba viac ako spolovice zapustená pod úroveň paluby

zvislá korma

korma, ktorej profil má zvislý obrys

zvislé čelo

čelo, ktorého profil má zvislý obrys

zvýšená paluba

časť paluby, ktorá mierne prevyšuje úroveň hlavnej paluby

zvýšené čelo

vyvýšená časť lodného trupu na čele

Komisia pre lodiarsku terminológiu

Z ANGLICKO-SLOVENSKEJ TERMINOLÓGIE
TRIESKOVÝCH A VLÁKNITÝCH DOSÁK

acoustical board	akustická doska
additive	prísada
air-felting	splstovanie vzduchom
binder	spojivo
bituminous board	tuhá, izolačná doska impregnovaná bitúmenom
chip	trieska
chipboard	triesková doska
composite board	zložená doska
compressed fibreboard (hardboard)	lisovaná vláknitá doska (tvrdá vláknitá doska)
curing	vytvrdzovanie
embossed hardboard	razená tvrdá vláknitá doska
extruded particle board	triesková doska lisovaná výtlačne
fibre	vlákno
fibre bundle	zväzok vlákien
fibreboard	vláknitá doska
flake	listková trieska
flat-platen pressed board	plošne lisovaná doska
flax shives	lanové pazderie
formation (forming)	formovanie
granule	granula
hardboard	tvrdá vláknitá doska
hardboard-faced plywood	preglejaná doska s hornou vrstvou z tvrdej vlákniatej dosky
hardboard-type particle board	triesková doska typu tvrdých vláknitých dosák
hardpressed fibreboard	tvrdá vláknitá doska
heat-treated fibreboard	tepelne spracovaná tvrdá vláknitá doska
high density particle board	triesková doska s vysokou objemovou váhou
high frequency heating	vysokofrekvenčný ohrev
hot-pressing	lisovanie za horúca
insulating board	izolačná doska
insulating-type particle board	izolačná triesková doska
insulation board	izolačná doska
interior finish board	dokončená doska pre vnútorné použitie

intermediate density fibreboard	vláknitá doska so strednou objemovou váhou
lacquered board	lakovaná doska
low density particle board	triesková doska s nízkou objemovou váhou
medium density particle board	triesková doska so strednou objemovou váhou
medium hardboard	vláknitá doska so strednou objemovou váhou
multi-layer board	viacvrstvová doska
non-compressed fibreboard (insulating board)	nelisovaná vláknitá doska (izolačná doska)
oil-tempered hardboard	tvrdá vláknitá doska vytvrdzovaná v suchých olejoch
particle	trieska
particle board	triesková doska
particle board core stock	trieskový stred
particle board panel stock	triesková panelová doska
perforated hardboard	dierkovaná tvrdá vláknitá doska
prefinished panel	panel s povrchovou úpravou
press-filling size	doska výrobného formátu
prime-coated board	doska so základným náterom
resin blending	zmiešanie so živicoou, nanášanie živice
resin content	obsah živice
rigid insulation board	stavebná izolačná doska
roof insulation board	strešná izolačná doska
sandwich board	sendvičová doska
screen-back	jednostranne hladká vláknitá doska
semi-hardboard	polotvrdá vláknitá doska
semi-rigid insulation board	polotuhá izolačná doska, nelisovaná vláknitá doska
shaving	hoblina
sheathing	obkladací materiál
shingle backer	podkladová doska pre škridly
size	hydrofobizačná prísada
sliver	ihlicová trieska
smooth-two-sides (S-2-S)	obojustranne hladká doska
softboard	mäkká doska, stavebná izolačná doska
special densified hardboard	tvrdá vláknitá doska na špeciálne účely
strand	dihá hoblina

structural fibreboard
structural insulation board
synthetic resin
tempered hardboard
thermal conductivity
three-layer particle board
treated hardboard
wallboard
wet-felting
wood flour
wood-wool (Excelsior)
worked hardboard

konštrukčná vlákniťá doska
stavebná izolačná doska
syntetická živica
zvlášť tvrdá vlákniťá doska
tepelná vodivosť
trojvrstvová triesková doska
zvlášť tvrdá vlákniťá doska
obkladacia doska
splstovanie za vlhka
drevná múčka
drevitá vlna
opracovaná tvrdá vlákniťá doska

J. Kmiľíček

POZNÁMKY A DISKUSIE

OHLAS NA „POZNÁMKY K ANGLICKO-SLOVENSKEJ TERMINOLÓGIÍ VÝROBY BUNIČINY A K ZÁKLADOM FRANCÚZSKO-SLOVENSKEJ PAPIERENSKEJ TERMINOLÓGIIE“

Jedným zo všeobecne uznávaných kritérií na kritiku v jej dnešnom socialistickom poňímaní je konštruktívnosť. Ulohou kritika dnes je objektívne zhodnotiť prácu autora, vyzdvihnúť jej klady a nezamieňať ani nedostatky, avšak rozobrať ich nestranne a prislúšnou formou, ktorá by autorovi pomohla ich prekonať a neodradila ho od ďalšej práce. Všetky tieto i mnohé iné vlastnosti správneho kritického rozboru postráda príspevok J. Krivosudského, uverejnený v Slovenskom odbornom názvosloví roč. IX, čís. 6 (1961) pod názvom *Poznámky k Anglicko-slovenskej terminológii výroby buničiny a k Základom francúzsko-slovenskej papierenskej terminológii*.

Je zbytočné sa ďalej podrobnejšie zaoberať celkovým deštruktívnym ladením spomínaného kritického článku, prejdeme radšej ihneď ku konkrétnym bodom.

V prvom rade si treba objasniť jednu základnú otázku: je Slovenské odborné názvoslovie určené výlučne pre lingvistov a tvorcov terminológie, alebo sa dostane aj do rúk výrobných pracovníkov priemyselných odvetví a všetkých tých odborov, ktorých jazykové problémy rieši? Odpoveď je jednoznačná: časopis Ústavu slovenského jazyka SAV nie je samotučelný, spĺňa svoju úlohu a preto sa usiluje svojou náplňou pomáhať predovšetkým pracovníkom vo výrobe a iných odvetviach nášho národného hospodárstva. Zaiste technolog v celulózke alebo papierni neodsúdi, ba skôr

uvita terminologický náčrt, ktorý okrem termínov výlučne odborných obsahuje aj časť termínov všeobecne technických, avšak veľmi dŕžo spátých s danou tematikou. Budú mu azda tieto termíny širšieho charakteru na prekážku pri štúdiu odbornej cudzojazyčnej literatúry?

Pokiaľ ide o prelinanie termínov z odboru buničiny do papierenskej terminológie v Základoch francúzsko-slovenskej papierenskej terminológie, možno ho chápať v zmysle zákonitej tvorby ideologickej nadvastavy nad materiálnou základňou. Postup výroby papiera tak ŕžo nadväzuje na výrobu buničiny, že nemožno vymedziť ich presné hranice. Odráza sa to preto aj v terminológii. Základná surovina zostáva rovnaká takisto pre papier ako pre buničinu a práve tak sa odkrŕhuje drevo na výrobu drevoviny v papierni ako drevo v celulózke.

Jadro celého „kritického“ rozboru je už vonkoncom neoprávnené. Vývoj mladej slovenskej odbornej terminológie vo väčšine prípadov je veľmi rýchly a podlieha častým zmenám. Z toho vyplýva, že (nehovoriac o tom, že poznámky k príspevkom starším ako rok sú už eo ipso anachronizmom) termíny *buničina* na *chemické spracovanie* pre výraz *dissolving pulp*, *viacstupňová odparka* pre *multiple effect evaporator* a ire sá v čase vydania dvoch spomínaných terminologických prác všeobecne používali a uznávali, pričom ich najhorlivejším zástancom bol práve autor „Poznámok...“.

Okrem iného kritika má byť aj dôsledná. Výraz *buničina* pre anglický ekvivalent *pulp* považuje J. Krivosudský za nesprávny a nahrádza ho termínom *vlákniťa* (hoci *vlákniťa* je širší pojem ako *buničina* a jej správny anglický ekvivalent je *stock*), avšak v zloženom termíne *dissolving pulp* už nedôsledne ponecháva termín *buničina*.

Konkrétne je v „Poznámkach...“ niekoľko vyložených omylov, aké by sa v príspevku s prívlastkom kritický vôbec nemali vyskytovať. Spomením len niektoré. Anglické slovo to *feed* môže znamenať „napájať“ takisto ako „podávať“, podľa toho, o akú látku ide. A keďže v priemysle buničiny a papiera sa z väčšej časti pracuje s vlákniťou suspenziou, ktorá má charakter kvapalný, lepšie tu vyhovuje termín *napáňaf*. Keby ste obsluhovateli papierenského stroja preložili termín *bande de papier* ako *papierová páska*, zaiste sa mu v mysli vybaví ŕzky pruh papiera, vychádzajúci z rezačky a určený na zvijanie do papierového motúza alebo na výrobu lepiacej pásky, ale v nijakom prípade nie papierový list v plnej šírke, vychádzajúci z papierenského stroja — a toto je jedine správny ekvivalent spomínaného francúzskeho výrazu.

Snáď len toľko na okraj „Poznámok...“. Nie veľa, ale dosť na objasnenie situácie, do akej sa môže dostať terminológia z určitého odboru, ak sa utvára bez pevnej kolektívnej základne a bez dostatočne silného zväzku s výrobou.

A. Pávová

ZPRÁVY

O KULTÚRE ODBORNEHO JAZYKA

Otázka kultúry odborného jazyka tvorí dnes závažnú súčasť celkovej starostlivosti o spisovný jazyk, a to nielen u nás, ale aj v iných európskych štátoch. Poukázali sme nedávno na niektoré problémy odborného jazyka v Maďarsku (SON IX, 1961, č. 5). Na základe článku L Grétsyho *A műszaki nyelvet művelésének útjai* (Magyar Nyelvőr 85, 1961, 1—14) zasa zreferujeme o niektorých konkrétnych úlohách kultúry odborného jazyka.

Otázka kultúry odborného jazyka má podľa Grétsyho dve základné zložky: všeobecnú, ktorá je vlastne spoločná pre celý spisovný jazyk, a špeciálnu, dotýkajúcu sa predovšetkým odborného názvoslovía. Prvej — všeobecnej časti kultúry odborného jazyka — venuje autor len málo pozornosti. Spomína tu a ilustruje na príkladoch iba niekoľko častých chýb v odborných textoch, ako napr. vynechávajúce člena, používanie pripôny — *nál*, — *nél* na úkor iných náležitých pripón, chyby v zamieňaní predmetového a podmetového časovania ai. Podrobnejšie sa v článku analyzujú niektoré špecifické otázky odborného názvoslovía. Úvodom autor ujasňuje rozdiel medzi terminológiou a nomenklatúrou. Podľa Grétsyho sú v zásade dva názory na rozdiel medzi terminológiou a nomenklatúrou. Jedna skupina vedcov pokladá za terminológiu predovšetkým určité odborné názvy, kým za nomenklatúru názvy istého vedného odboru. Tento názor nachodíme napr. v práci J. Klára a M. Koválovského *Műszaki tudományos terminológiák*, Budapest 1955, v referáte L. Grétsyho na pécsejkej konferencii o jazykovej kultúre a u Hellmuta Philipsborna v časopise Sprachforum 1955, 245. Druhá skupina vedcov vidí rozdiel medzi terminológiou a nomenklatúrou v tom, že nomenklatúra je iba zbierkou odborných názvov istého vedného odboru, kým terminológia zahŕňa aj určenie, vysvetlenie pojmov. Na základe uvedených náhľadov na terminológiu a nomenklatúru sa Grétsy v tomto príspevku prikláňa k názoru, že pri podrobnejšej analýze názvov, či už odbornej alebo jazykovej, treba hovoriť o terminológii.

Ďalej sa Grétsy zaoberá otázkou, aké majú byť termíny. Staví pre termíny tri základné požiadavky: jednoznačnosť, krátkosť a jazykovú správnosť (magyarosság). Jednoznačné sú také termíny, ktoré označujú vždy len jeden určitý pojem, ktoré sú presné a ustálené. Príkladom nerešpektovania tejto požiadavky môžu byť trojtvary typu *sicciarz*, *sítouy*, *sítownik* v poľštine. Ďalším charakteristickým znakom termínov má byť krátkosť. Je zbytočné zahrnúť do pomenovania všetky charakteristické znaky pojmu. Treba sa vyhýbať prídlhým zloženým a viacslóvným pomenovaniám. Napokon treba ešte zdôrazniť, že termíny majú vyhovovať

požadavkám jazykovej správnosti, t. j. nesmú byť v rozpore so zákonitostami toho-ktorého jazyka. V tejto súvislosti dotýka sa aj otázky preberania a prekladania cudzích slov. Pripomína, že i Komisia pre technickú terminológiu Akadémie vied Sovietskeho sväzu (Komitet techničeskoj terminologii AN SSSR) venuje osobitnú starostlivosť tomu, aby sa do ruštiny nedostávali zbytočné cudzie slová, hoci je známe, že slovná zásoba ruštiny má a môže mať pomerne oveľa viac cudzích slov ako napr. maďarčina.

K skúmaniu správnosti termínov možno podľa Grétsyho pristupovať z dvoch aspektov: zo stránky obsahovej a zo stránky formálnej. Obsahovú stránku termínov si všimajú predovšetkým príslušní odborníci, kým formálnu stránku zase najmä jazykovedci. Jazykovedci môžu mať pripomienky napr. k hláskoslovnej a pravopisej podobe termínov (napr. k písaniu zdvojených spoluhlások v maďarčine v slove *celofán* a *celofán*, k písaniu slov spolu alebo osobitne ap.), ďalej k tvoreniu slov (napr. k slovotvorným príponám alebo k tvoreniu zložených slov a združených pomenovaní), ako aj k preberaniu cudzích slov alebo k ich nahradzovaniu domácimi slovami. V závere článku autor vyzýva odborníkov, aby venovali odbornému jazyku pozornosť primeranú dôležitosti výroby v našom spoločenskom živote.

K. Habouštiaková

NOVÉ VYDANIE DIPLOMATICKÉHO SLOVNÍKA

Prvý obzor XLIV (1961), č. 6, prináša zprávu Antona Kopšu o *Diplomatickém slovari I (A—I)*, ktorý v 2. vydaní vydalo Gosudarstvennoje izdatel'stvo političeskoj literatury v Moskve 1960.

Nové vydanie tohto slovníka si vyziadali hlavne prenikavé zmeny v medzinárodnom živote, takže materiál v prvom vydaní sa stal zastaraným a bolo ho treba zrevidovať a doplniť. Takisto bolo potrebné udeliť hodnotiť a analyzovať z hľadiska marxizmu-leninizmu, aby čitateľ dostal správny obraz o zložitých otázkach medzinárodných vzťahov a diplomacie.

Prvý diel nového vydania slovníka je doplnený heslami, ktoré odhaľujú diplomaciu imperialistických štátov, a naproti tomu sú heslá, ktoré poukazujú na mierumilovnú politiku Sovietskeho sväzu (napr. Dekrét o mieri, Brestlitovský mier, Ženevské odzbrojovacie konferencie ai.).

V iných heslách rozoberajúcich obdobie po druhej svetovej vojne sa poukazuje najmä na mierovú politiku Sovietskeho sväzu, na politiku spolupráce a zabezpečenia trvalého mieru. Problematikou imperialistickej politiky po druhej svetovej vojne sa zaoberajú heslá ako napr. Bruselská dohoda, Agresívna vojna proti KILDR, Trumanova doktrína ai. V stati

Bandunská konferencia sa poukazuje na význam ázijských a afrických krajín v súčasných medzinárodných vzťahoch.

V hesle Nemecká otázka sa venuje veľká pozornosť otázke rozdelenia a vývoja Nemecka po druhej svetovej vojne.

Okrem týchto väčších hesiel sú v slovníku heslá zaoberajúce sa základnými otázkami medzinárodného práva, rôzne state o diplomatickej službe, o funkciách, právach a povinnostiach diplomatov a konzulskej službe; v nich sa hovorí o historickom rozvoji, úlohách a metódach diplomacie v rôznych ekonomicko-spoločenských formáciách. Poukazuje sa na protiidový charakter súčasnej buržoáznej diplomacie a na úplne iný charakter diplomacie SSSR a socialistických štátov.

Jednotlivé heslá sú usporiadané abecedne. Pri heslách, ktoré sa týkajú významných medzinárodných zmlúv, konvencií a vyhlásení, sú aj odkazy na literatúru zaoberajúcu sa touto problematikou.

Z hľadiska terminológie znamená slovník prínos najmä k vymedzeniu rozličných termínov diplomacie a medzinárodného práva.

G. Tanušková

Vincent Blanár

ZO SLOVENSKEJ HISTORICKEJ
LEXIKOLÓGIE

Predmetom práce je slovníkový rozbor účtových (podľa staršej terminológie počtových) kníh zemianskeho banského súdu na Boci z rokov 1588—1591, 1593—1598, 1600—1602. Pri rozbere počtových kníh sa autor neobmedzil iba na materiálový rámec pamiatky. Časť slovníka skúmal v zaradení do celej slovenskej lexikálnej sústavy a v porovnaní s češtinou. Usiloval sa vyrovnat s otázkou metódy pri historickom štúdiu slovenskej slovnej zásoby účtových kníh autor roz-slovníkový rozbor začleňuje do všeobecnójazykovedného rámca.

Pri spracovaní materiálu sa konkretizuje myšlienka, že výskum sa nesmie obmedzovať na jednotlivé slová, ale musí sa zamerať na celé skupiny slov vzájomne spätých lexikálnymi vzťahmi (tzv. sémantické polia), pretože lexikálne zmeny sú do istej miery podmienené týmito vzájomnými vzťahmi. Slovnú zásobu účtových kníh autor rozdelil do 12 skupín podľa významových okruhov. Potom podal štylistickú a slovotvornú charakteristiku pamiatky. Metodickým jadrom práce je kapitola o lexikálnych vzťahoch slov v účtových knihách a o ich mieste v slovenskej slovnej zásobe 16.—17. storočia a kapitola o slovách účtových kníh vo vývine slovenského slovníka. Detailnejšie sa skúma lexikálna platnosť vybraných slov v 9 sémantických poliach v porovnaní so stavom v češtine. Tento porovnávací systém umožnil autorovi dospieť k niektorým všeobecnejším záverom. Kniha zaujme jazykovedcov-slavistov v ČSSR i v zahraničí, literárnych

historikov a pedagogických pracovníkov z odboru spoločenských vied.
VSAV 1961, str. 384, obr. 3, brož.
Kčs asi 33,—

A. V. Isačenko

GRAMATICKÁ STAVBA RUŠTINY
V POROVNANÍ SO SLOVENČINOU

Nová práca univ. prof. dr. A. V. Isačenko o gramatickom systéme ruského spisovného jazyka je pokračovaním prvého dielu tejto práce, ktorý vyšiel r. 1951. Autor postupne preberá paradigmatiku (vrátane akcentológie), kategóriu vja s tzv. spôsobom slovesného deju, slovesný rod, predikatívne slovesné kategórie (osoba, čas, modus) a menné slovesné tvary (prechodníky a príchastia, infinitívy).

Kniha je spracovaná ako vysokoškolská učebnica. Autor v nej spája svoje hlboké teoretické vedomosti s dlhoročnými pedagogickými skúsenosťami. Je napísaná zrozumiteľne a pútavým štýlom. Jej veľkou prednosťou je porovnávací metóda. Gramatická stavba ruského jazyka sa porovnáva s gramatickou stavbou slovenčiny a češtiny a na mnohých miestach sa výklady ilustrujú aj príkladmi z iných jazykov. Vo svojich výkladoch autor využil odbornú literatúru o príslušných teoretických problémoch, a to diela staršie i najnovšie, pochádzajúce od autorov sovietskych, československých a iných. Isačenkovo dielo svojou koncepciou, postupom a riešením, znamená novum vo svetovej slavistickej literatúre.

Určené pracovníkom v odbore jazykovedy, pedagogickým pracovníkom a vysokoškolským poslucháčom.

VSAV 1960, str. 496, viaz. Kčs 42,—